

Landsforeningen
LEV

KØBENHAVNS KOMMUNEKREDS

Nr. **4**
November 2016
28. årgang

I dette nummer bl.a.:

- Selvbestemmelse og omsorg • Portræt af en af pårørendepolitikens pionerer
- Strandparksolen en skole i naturen
- Samarbejde mellem fire børnespecialskoler i København

LEV Københavns Kommunekreds

B E S T Y R E L S E N

Formand	Danielle Pröschild, Tonemestervej 3, 2400 København NV Tlf. 40 13 70 16 . E-mail: danielle@proschold.dk
Næstformand	Annette-Marie Frimann Jensen, Hvedevej 32, 2700 Brønshøj Tlf. 38 89 20 23 / 22 56 11 37 . E-mail: amfrimannjensen@gmail.com
Kasserer	Eva Gjøe, Højmosvej 10, 2400 København NV Tlf. 39 66 18 56 / 26 82 79 33 . E-mail: gjoe@email.dk
Sekretær	Birte Lynghøj, Ole Borchsvej 18, 2500 Valby Tlf. 36 17 64 15 / 25 39 80 33 . E-mail: lyngjens@outlook.com
Bladsekretær	Egon Pedersen, Emdrupvej 139, 2400 København NV Tlf. 39 69 38 06 . E-mail: slet@kantorparknet.dk
Webmaster	Per Jonasson, Panumsvej 21, 2500 Valby Tlf. 36 45 40 43 . E-mail: per@valby.eu
Bestyrelsesmedlem, HB-medlem og medlem af Handicaprådet	Steen Stavngaard, Monrads Allé 46, 2500 Valby Tlf. 36 46 37 83 . 30 66 65 96 . E-mail: ss@sag.dk
Bestyrelsesmedlem HB suppleant	Gitte Svarre Larsen, Holmbladsvænge 1, 1., 2300 København S Tlf. 20 74 27 63 . E-mail: louisemalene@webspeed.dk
Bestyrelsesmedlem	Vibeke Holscher, Apollovej 18, 2720 Vanløse Tlf. 28 91 38 52 . E-mail: vh@nh-landskab.dk
Bestyrelsesmedlem	Eva Fryklund, Egholmvej 76, 2720 Vanløse Tlf. 28 30 39 19 . E-mail: evaovergaard@gmail.com
Suppleant	Per Tennberg . E-mail: pertennberg@hotmail.com
Redaktør *)	Lasse Rydberg, Borgmester Jensens Allé 31 A 2100 København Ø . Tlf. 35 38 46 90 E-mail: lasse-ellen@comxnet.dk
Revisor *)	Mogens Rasmussen, Dublinvej 4, 2300 København S Tlf. 61 79 98 94 . E-mail: dublinvej4@outlook.dk

* Er ikke medlemmer af bestyrelsen, men medlemmer af Kommunekredsens

I N D H O L D

Lederen. Af <i>Danielle Pröschold</i>	side	5
Selvbestemmelse og omsorg. Af <i>Lasse Rydberg</i>	side	7
En af pårørendepolitikens pionerer. Portræt af Birte Lynghøj. Af <i>Lasse Rydberg</i>	side	13
Julegaver fra LEV København – ansøgning.	side	19
En skole i naturen. Den store cykeldag og den rigtige høstfest. Af <i>Lasse Rydberg</i>	side	21
Den rigtige høstfest. Af <i>Lasse Rydberg</i>	side	25
Folkeskolen og specialskolen. Fire børnespecialskoler i samarbejde. Af <i>Lasse Rydberg</i>	side	29

ANNONCER, SATS OG TRYK

Rosengrenen ApS · Hovedgaden 8 · 8670 Låsby
Tlf. 86 95 15 66 · kl. 8.30-12.00 og 12.30-15.00 · Mail: info@rosengrenen.dk
– hvortil alle spørgsmål vedr. annoncer bedes rettet.

Udgivelsesplan

Her er der en oversigt over LEV Københavns udsendelser samt deadline for aflevering af stof. Tag denne plan med i jeres planlægning, så skaffer I jer adgang med oplysning om arrangementer og lign.

	Vi skal have dit bidrag senest	Udgives
Blad nr. 1	19. december 2016	Ultimo januar
Blad nr. 2	10. marts 2017	Ultimo april
Blad nr. 3	10. juni 2017	Ultimo august
Blad nr. 4	5. oktober 2017	Primo november

Leder oktober 2016

Af Danielle Pröschold
formand for
LEV København

Siden udgivelsen af forrige nummer af bladet har Københavns Kommune vedtaget næste års budget. Vi ved endnu ikke, hvilke konsekvenser budgettet får for vores område. Det er f.eks. meget svært at gennemskue, hvilke områder der har fået midler, og hvilke der skal beskæres, når man går ind på budgettet på kommunens hjemmeside.

Vi har derfor inviteret Borgercenterchef Lasse F. Steenland til vores kommende bestyrelsesmøde og bedt ham om at gennemgå både budgettet og de nye tiltag på dagtilbudsområdet. Vi er f.eks. blevet opmærksomme på, at der er opstået en venteliste på dagtilbudsområdet. Hvad svaret bliver på disse spørgsmål, kan du læse om i det næste nummer af bladet.

Sammen med flere centerchefer inden for vores område og Borgercenter Handicap i Københavns Kommune har to pårørende fra LEV København i løbet af det seneste år arrangeret tre møder om samarbejdet imellem pædagoger og pårørende. Alle tre møder har handlet om forskellige dilemmaer, som

pædagogerne stod med i dagligdagen. Dilemmaerne blev præsenteret i forskellige cases for de deltagende ansatte og pårørende. Her var det så op til de fremmødte at diskutere, hvordan de opfattede situationen og komme med forslag til løsningsmodeller. Til det sidste møde havde man inviteret oplægsholdere fra både Det Sociale Tilsyn, Center for Menneskerettigheder, LEV, LFS, Københavns Kommunes Borgercenter Handicap samt et medlem fra Socialudvalget. Mødets hovedtema var – hvornår har man omsorgspligt, og hvornår er det omsorgs-svigt, hvis man griber ind eller undlader at gribe ind i borgernes liv. Vores redaktør, Lasse Rydberg, deltog i det sidste møde, læs Lasses artikel inde i bladet.

Hvis du arbejder på et bosted, så er det snart tid til at kontakte LEV København, for at få penge til julegaver til de borgere, som ikke har nogen pårørende. Find navn og kontaktdata inde i bladet.

Til slut vil jeg blot ønske dig et godt efterår.

Selvbestemmelse og omsorg

Indtryk fra en workshop

Af Lasse Rydberg

Jeg var i oktober til en workshop, hvor politikere, pårørende, LEV, medarbejdere og Institut for Menneskerettigheder, Socialtilsyn Hovedstaden og andre relevante samarbejdspartnere indgik i en dialog om forskellige perspektiver og udfordringer omkring selvbestemmelse og omsorg når det gælder arbejdet med voksne mennesker med handicap (hovedsageligt udviklingshæmning). Mødet blev indledt med begrundelsen for, hvorfor arrangørerne havde valgt ikke at invitere mennesker med udviklingshæmning som deltagere: Hvis vi skal have lige muligheder for inddragelse og indflydelse, skal vi enten give jer deltagere et handicap

eller give mennesker med udviklingshæmning særlige rammer/vilkår. Det er ikke nok at være i samme rum eller kun inddrage de mest velfungerende.

Som prolog på workshoppen vist en film produceret af Medieskolen Juno. Filmen, der handler om selvbestemmelse og omsorg, viser en række voksne med udviklingshæmnings bud på især at mestre deres eget liv ved selv at tage beslutning om, hvad der er et godt liv for dem. (Ingen invitation til, at andre skal bestemme over dem, men en forståelse af at man en gang i mellem kan have glæde af hjælp og rådgivning).

Fortsættes side 8

Deltagerne i filmen, der var relativt velfungerende, havde forståelse for de mennesker med multiple funktionsforstyrrelser, som har brug for mere hjælp og hvor svært det må være for dem. De blev faktisk også vist på billedsiden, og det er noget nyt, at man også ser og reflekterer på graden af udviklingshæmning hos de velfungerende udviklingshæmmede.

Filmen der kan ses på nettet: <https://vimeo.com/163690410> er produceret af Medie-skolen Juno.

Forud for workshoppen havde jeg modtaget 5 cases. De er indgået tidligere i debatten på foregående møde, men de er vigtige at kende for at forstå betydningen af temaet selvbestemmelse og omsorg. Jeg har valgt 3 af casene som er konstrueret men kan være virkelige (numrene er dem de har i bilaget):

Case 1

Ole skal have taget blodprøver, fordi epilepsimedicinens virkning skal kontrolleres.

Ole modsætter sig meget kraftigt at få taget blodprøven, men det kan lade sig gøre, hvis flere medarbejdere og en pårørende holder Ole fast. Personalet modsætter sig dog dette. Dels fordi det er en magtanvendelse, der så skal indberettes, og frem for alt fordi det går langt over medarbejdernes grænser for, hvad der er rimeligt for borgeren. Det er nemlig meget tydeligt, at det er ubehageligt for Ole.

Forældrene (faren er personlig værge) insisterer på, at blodprøven bliver taget, fordi deres "barn" har fået flere epileptiske anfald, og de mener derfor, at det er meget vigtigt, at man får oplyst netop via blodprøven, hvordan epilepsimedicinen virker i kroppen.

Case 4

Lone bor på et botilbud og færdes selvstændigt udenfor botilbuddet.

Lone er stærkt interesseret i alkohol og har gennem længere tid købt og indtaget alkohol, når hun færdes alene i byen.

Medarbejderne på botilbuddet har forsøgt at ledsage Lone, når hun går i byen og har talt med hende om det uhensigtsmæssige i at indtage alkohol i store mængder.

Lone modsætter sig ledsagelse og køber fortsat alkohol.

Efter tre år har Lone nu udviklet et stærkt alkoholmisbrug. Lones pårørende ønsker, at medarbejderne tilbageholder Lone i botilbuddet eller ledsager Lone på ture, selvom hun modsætter sig dette.

Medarbejderne har ikke mulighed for at imødekomme dette, da der så er tale om en magtanvendelse.

Case 5

Karen har multiple funktionsnedsættelser og er ikke i stand til at give samtykke.

Karen bor på et botilbud, der er midlertidigt og som skal nedlægges i fremtiden. Karen skal i den forbindelse flytte til et nyopført botilbud.

Karens nuværende tilbud er ikke tidssvarende. Der er fælles bad og toilet med 3 andre beboere.

Karens pårørende ønsker Karen flyttet til botilbud med eget toilet og bad. Det efterspurgte tilbud ligger tæt på Karens pårørendes hjem og er også der, Karen har sit dagtilbud.

Karen er tydeligvis ikke glad for den lange køretur til dagtilbuddet og også utilpas ved ventetiden på det fælles bad. Både de pårørende og medarbejderne på botilbuddet er således enige om, at en flytning til det ønskede botilbud er en stor forbedring i Karens hverdag. Ved en sådan flytning mener begge parter at have respekteret Karens udtryk for selvbestemmelse ved sine udtryk for ubehag i ovennævnte situationer.

Statsforvaltningen ansøges derfor om "flytning uden samtykke". Statsforvaltningen afslår ansøgningen. Begrundelsen er, at flytningen ikke er nødvendig for at Karen kan få den nødvendige hjælp, da hjælpen kan gennemføres i den hidtidige bolig. Karen kan ikke overskue konsekvenserne af sine handlinger, men udsætter ikke sig selv for at lide væsentlig personskade, og de vurderer, at det ikke er nødvendigt at sørge for flytning. Det betyder, at betingelserne for at godkende en flytning uden samtykke ikke er opfyldt. Karen har således ingen mulighed for at flytte.

Medarbejdere og pårørende oplever, at Karen stavnsbindes.

Casene fortæller historien om dilemmaet mellem at gribe ind eller lade det stå ved. Skal Lone have sin bestemmelsesret til at "gå i hundene" eller skal vi hjælpe Lone til noget vi anser for et værdigt og måske meget bedre liv. Er der tale om omsorgssvigt? Eller er der tale om en respekt for Lones ret til at bestemme over sit eget liv.

Casene fortæller historien om dilemmaet mellem at bukke under for en sygdom, som man kan helbredes for, og retten til selv at bestemme, om man vil lægge krop til blodprøvetagning. Er det etisk forsvarligt, at personalet modsætter sig at holde borgeren fast, så blodprøvetagningen kan gennemføres?

Som man kan se handler det om etik – hvilke værdier vi lægger til grund for vores beslutninger og vores handlinger overfor andre mennesker. – En af de udviklingshæmmede sagde i filmen, at vores liv griber ind i andre menneskers liv, det er vigtigt, at vi hver især tænker over vores værdier, når man står overfor vanskelige valgmuligheder. Det var et meget centralt bidrag vedkommende her kom med, for han er inde på noget af det, etikken handler om, udtalt af den

danske filosof Løgstrup, at "Den enkelte har aldrig med et andet menneske at gøre uden at han holder noget af dets liv i sin hånd."

Konferencen lagde an til en dialog om de etiske dilemmaer i samarbejdet mellem pårørende og medarbejdere – ganske som casene fortæller om. Man havde inviteret kompetente paneldeltagere og oplægsholdere, der repræsenterer forskellige fora med forskellige interesser i debatten. De var nødvendigvis ikke uenige om at det handler om, som en på filmen sagde, vi skal (selv om vi fornemmer at vi ikke har samme rettigheder som andre) være med til selv at bestemme.

Når vi læser casene rejser der sig en række overvejelser, som blev udtrykt af paneldeltagerne, der kom fra det politiske Socialudvalg, Socialtilsyn Hovedstaden, Institut for Menneskerettigheder, LEV, Fagforbundet LFS og Borgercenter Handicap.

Nogle udtalelser – "Det er vigtigt..."

Det er vigtigt at være optaget af etik. Have bevidsthed om at man har en ordentlighed i sin tilgang til problemet, udøver respekt og giver plads til forskellighed, at man ser mennesket og ikke bare en borger med udviklingshæmning men Ole og Lone.

Det er vigtigt at være optaget af magtbegrebet, alt det der ligger mellem sagernes mange gråtoner. Det kan være kommunikation, hvordan er jeg, når jeg går ind til borgeren, hvad udtrykker jeg? En af deltagerne på filmen sagde noget, der kan belyse dette: Vi er ikke gode til at sige fra, vi kan være bange for at sige forældre og personale imod.

Det er vigtigt at drøfte, hvordan man kan komme i dialog med hinanden – det handler i bund og grund om dialog, der er nemlig altid flere vinkler i den samme sag.

Fortsættes side 11

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der er mennesker, der på en måde ikke har en stemme, hvordan kan de få retten til at bestemme over deres eget liv? Det forudsætter, at vi i forvaltningen skal være modigere og synliggøre dette meget vanskelige dilemma.

Det er vigtigt at se på, hvordan de udviklingshæmmede har det i deres hverdag. Kan de rammer, der er skabt, sætte grænser for selvbestemmelsen, kan politiske og forvaltningsmæssige tiltag opleves som magtanvendelse. I sager kan der være tale om magtanvendelse, der kan være skarp på den ene side og på den anden side, kan man lade det så ved. Alt der ligger mellem disse yderpunkter er special pædagogik.

Ser vi på casen om Ole og blodprøvetagning, kan den jo folde sig ud og blive en forfærdelig historie om manglende behandling, forværring af sygdommen, frygtelig smerte og død.

Der kan man råbe på, at der må anvendes tvang, at det ikke er en fortælling om grov omsorgssvigt. Det er et dilemma, for menneskerettighederne siger ikke noget om myndigheders indgriben, men der står et sted, at indgriben kan finde sted ved nødvendig behandling.

Så der bliver nok grebet ind her, og Ole overlever. Men så snart vi anvender dette smuthul i menneskerettighederne, er der en chance for, at vi selv skriver smuthullet større og fortolker det bredere og bredere, og så er man inde på en glidebane. Så der er behov for at overvåge retssikkerheden, som man kan kalde det.

Man kan sige meget fint og teoretisk om dette dilemma mellem magt og omsorg men det handler om politik, hvordan ser politikerne på mennesker med handicap, har de magt til at tale dem ned, at medvirke til at ændre befolkningens syn på handicap-

pede? Kan de gøres til genstand for om de er nyttige eller uproduktive?

Vi ved, at der er grænser for hvor få medarbejdere, der kan være i f.eks. botilbud, også når vi ved at 19% af arbejdstiden går til dokumentation, 41% til andet arbejde og 40% sammen med borgerne – under halvdelen af en medarbejders tilstedeværelse er sammen med borgerne. Vi ved, at steder med stor personalegennemstrømning giver tab af viden om borgerne, ingen kan måske i dag læse Karens budskaber. Hvis man ikke har faglig kompetence, griber man som medarbejder ind med det, man lige kan komme i tanke om, så kan man gøre overgreb på borgeren alene med baggrund i sin uvidenhed.

Retssikkerheden for de svageste borgere står mest synlig lige i øjeblikket, peger LEV på. Hvis der ikke er pårørende, der kan føre deres sag, er de meget i klemme. Man skal også være opmærksom på, at mange faktisk ikke forstår, hvad der står i afgørelsen.

Casene fortæller om vigtigheden af dialog, ikke mindst mellem personale og pårørende. Workshoppens tema om selvbestemmelse og omsorg blev behandlet som en del af processen, der skal understøtte det gode samarbejde omkring borgere med funktionsnedsættelse i København.

Birte Lynghøj.

En af *pårørendepolitik*ens pionerer

Portræt af Birte Lynghøj

Af Lasse Rydberg

Dette portræt skal handle om *Birte Lynghøj*, en af pionererne i formuleringen af en ny pårørendepolitik. Men først lidt om pårørendepolitik og samarbejde.

Pårørendepolitikken handler om de pårørendes aktive rolle for at skabe et godt liv for deres handicappede barn. Det, at pårørende og personale har mødtes og sammen søgt at samarbejde om, hvordan livet for deres handicappede barn kan udforme sig, er mere nyt end man tror. I næsten et århundrede

var de pårørende den besøgende. Forældre havde ikke adgang til deres barns afdeling, de måtte ikke besøge dem, der hvor de boede. Man lavede ofte en aftale med sit barns afdeling og mødtes f.eks. i en særlig indrettet besøgsstue. Der er meget mere end man tror om fortællingen, at forældre til et barn med handicap af den myndige overlæge blev rådet til at aflevere deres barn

Fortsættes side 14

til en glimrende anstalt, glemme det og få sig et nyt barn. Alle børn med udviklingshæmning blev anbragt på anstalter (store institutioner), der gik for at vide, hvad der var bedst for dem.

Formentlig med indtryk fra 30'ernes og 40'ernes behandling (udryddelse) af handicappede i Tyskland, begyndte mange forældre efter krigen at interessere sig for forholdene på anstalterne. Landsforeningen for Evnesvages Vel (LEV) blev oprettet, og der blev indgået et samarbejde med forsorgens ledelse og den nye forældreorganisation, der blev en succes. Man kan sige at forsorgens udvikling, med opgør med anstaltsideologien og erstattet af et ønske at give de handicappede et liv så nær det normale som muligt, er en udvikling, hvor de pårørende har haft en stor indflydelse. Men der lå stadig den forestilling, at personalet var specialister der vidste bedst.

Pårørendepolitikken, som den former sig nu, er et nyt opgør, hvor man oplever, at der kan sættes spørgsmål ved forvaltningen af de handicappedes liv. Det er dette opgør der vokser ud af samfundsforandringer, der selv sætter spørgsmål ved, om det man gør nu er så profitabelt.

Arbejdet med en pårørendepolitik sker i LEV København, hvor forældre, der faktisk har gode erfaringer med at samarbejde med deres børns institutioner, pludselig føler sig uvelkomne eller i det mindste ikke mødt af institutionen, som de er vant til. Det skyldes mange forhold, men et af dem er, at deres barn er blevet voksent og har en selvbestemmelsesret over sit eget liv. En konsekvens af normaliseringen og en ny udfordring i specialpædagogikken.

Birte Lynghøj og hendes mands ældste barn er *Helle*. Helle er 48 år og har Downs syndrom. Hun har det meste af voksenlivet boet i et særligt bofællesskab.

Historien om Birte Lynghøj og hendes mand som forældre er gennemgående en rigtig god historie. Birte Lynghøj fortæller, at Helle kom i en normal vuggestue, derefter i forsorgens første børnehave (Hvidovrevej) ledet af den meget store faglige personlighed *Nadja Marc*. Der var hun til hun var 9 år, hvor hun kom på Skovagerskolen, også en ny og meget god specialskole. Herfra kom hun til Ungdomsskolen i Utterslev, tre helt fantastiske år. Siden har hun været på Højskolen i Randersgade med bl.a. en måneds teaterturné til Italien. Hele vejen har de som forældre været aktive, siddet i råd, nævn og bestyrelse, så Birte Lynghøj er fortrolig med at samarbejde og bruge sin indflydelse.

Birte Lynghøj siger, at denne periode var kendetegnet ved, at der var nogle værdier i samfundet, nemlig at alle mennesker er lige og lige meget værd og det gælder også mennesker med udviklingshæmning. Der var mere mentalt overskud i samfundet og ingen blev italesat som nogen, der ikke var værdig til hjælp.

Birte Lynghøj siger, at der som led i normaliseringen af handicappedes liv, som det hun havde oplevet positivt med Helles barn- og ungdom, skete det, at man formulerede, at handicappede som andre har ret til at bestemme over deres eget liv. Denne selvbestemmelsesret fik en integritet, der gjorde, at man så på forældre som nogle der blandede sig. Mange følte, at de skulle holde sig væk. Det blev i mange tilfælde en sådan slags enten eller situation. Selvbestemmelsesretten kunne fastholdes på en sådan måde, at det valg den handicappede tog, af forældre kunne opleves som omsorgssvigt. Tabet af det nære samarbejde med forældre og medarbejdere kunne betyde, at den handicappede kunne miste sin historie, for det er sådan, at det er forældrene der ofte har forvaltet den.

Birte Lynghøj anerkender selvbestemmelsesretten, men det forudsætter, at man har respekt for det menneske, som behøver hjælp, det betyder ikke man har carte blanche til at begå omsorgssvigt. På hvilket grundlag tager man sine valg? Det er fint, at man kan vælge, men det skal gøres på et informeret grundlag, og man skal kompenseres for det man ikke selv kan overskue, mange gange skal man hjælpes på vej. At mestre selvbestemmelse gælder for alle, det er noget man lærer undervejs. Ikke mindst at kunne se konsekvenser og tage højde for dem.

Birte Lynghøj nævner at København har en sundhedspolitik, som ikke har et mærkbart aftryk når det gælder mennesker med udviklingshæmning, deres levevis og problemer med f.eks. misbrug og mangel på motion. Hun nævner en kvinde med udviklingshæmning, som var meget glad for at ride. Det måtte hun opgive, for hun blev for kraftig til, at hesten kan bære hende. Megen forestilling om selvbestemmelse bliver ureflekteret – og det ender med at man lader stå til – det er omsorgssvigt.

Pårørendepolitikken får ny fokus med indførelsen af New Public Management i kommunerne landet over. Man indfører det - berettiget - for at få styr på ressourcerne og skabe en brugbar evalueringskultur. Det udvikler sig til at ændre den måde, man opfatter mennesker på. Alt kan måles og vejes og indtastes i skemaer, og dette producerer overflødig dokumentation, som ikke bliver brugt.

Andre følgevirkninger bliver en ny topstyring, tid tages fra kerneydelse til den accelererende dokumentation og kontrol. Der anvendes et managementsprog, som er baseret på positiv psykologi, som omtaler problemer som udfordringer, besparelser som tilpasninger – sproget får ny betydning.

Medarbejderne skal være positive, have ja-hatten på og være omstillingsparate over for de mange nye tiltag.

Birte Lynghøj citerer *Svend Brinkmann*: "Stå Fast – et opgør med tidens udviklingstvang" Gyldendal, 2014 s. 67: "Det bedste ville være, hvis man på arbejdspladser rundt omkring indførte en nej-hat på lige fod med en ja-hat. Med det mener jeg, det burde være lige så legitimt at påpege, hvorfor noget ikke vil fungere, som det at sige ubetinget ja til det. Der bliver indført mange nye tiltag i fremskridtets navn, og mange kræfter bliver spildt på at forholde sig til dem. Og når man endelig har opøvet nye hensigtsmæssige vaner og rutiner, indføres der nye omstruktureringer." Og Birte Lynghøj fortsætter med at citere: det er vigtigt "at fokusere på det væsentlige i folks arbejde, så forskere kan forske, kirurger operere, lærere undervise og sosu-medarbejdere arbejde med mennesker (og ikke med registrering og evaluering)."

Vi oplever, at kommunen udarbejder mange flotte politikker om f.eks. handicappede, ældre og sundhed, men at der ofte er langt mellem ord og realiteter. Siger Birte Lynghøj.

Uigennemsigthed, mangel på ærlighed gør os pårørende utrygge og sætter os ude af stand til at indgå i en ligeværdig dialog med de myndigheder, som egentlig skal tjene borgerne.

Vi kan også se, at der på bosteder sker svigt og fejl, at flere og flere opgaver er gledet over til pårørende, fordi medarbejderne har fået mindre og mindre tid til kerneydelser f.eks. indkøb af tøj, hospitals- og lægebesøg og især tilbringe mere tid sammen med vores voksne børn, så de kan få nogle oplevelser som ferier, ture. m.m. Vi har generelt ikke noget imod at give en hånd eller

Fortsættes side 17

to, men det er ikke alle, der har pårørende til at hjælpe sig, og det er netop vores store bekymring i Landsforeningen LEV.

Hvad betyder det for måden at føre politik på?
Jeg ser beslutninger, hvor embedsmænd nogle gange har for let ved at komme igennem med besparelsesforslag, fordi politikere ikke kender nok til mennesker med udviklingshæmning, hvor forskellige de er, og de forhold de lever under, siger Birte Lynghøj. Og fortsætter selv med at tale om, hvilken vej man kan betræde og siger: Samarbejdet med politikere og forvaltning er behårdt, og nogle gange må vi nok lægge pænheden lidt til side for at være sikre på, at vores budskaber kommer igennem.

Jeg kan ikke forstå, at man generelt i samfundet tillader en italesættelse af mennesker med udviklingshæmning som unyttige og uproduktive eller omkostningstunge. En sådan italesættelse er desværre sket i de senere år. Økonomien skal ikke sætte en ny standard for menneskelighed, den skal ikke klassificere noget menneske som nyttig eller ikke, som værdifuld eller ikke

Hvad er dit bud på en løsning?

Det bliver svært at lave om på tingene med et snuptag. Det, at vi som samfund har bevæget os væk fra fællesskabet og er blevet mere centreret om os selv, gør at vi mister følingen med mennesker, der behøver hjælp, svarer Birte Lynghøj, og fortsætter: Men lige dele af vagthund, råbe vagt i gevær og udbrede viden om mennesker med udviklingshæmning, er vel det eneste, der er at gøre og blive ved med at gøre.

Birte Lynghøj påpeger, at vi er et rigt samfund, der har råd til omsorg for de svageste, men desværre handler det om et værdiskred, hvor hver hytter sit.

Birte Lynghøj og hendes mand startede

deres karriere som forældre til et handicappet barn i en slags guldalderperiode for handicappolitikken. Men de blev senere i livet eksponenter for et nyt forældreopgør, et opgør med tidens udviklingstrang, hvor man kan tale mennesker ned, med et syn der er styret af økonomi.

Birte Lynghøj sammen med sin mand Jørn Jensen på en LEV-konference.

EFTERLYSNING

Mennesker der har ydet noget særligt

I portrætserien om:

Mennesker der har ydet noget særligt overfor mennesker med udviklingshæmning uden offentlighedens opmærksomhed, efterlyser jeg forslag til en person, du synes fortjener en portrætartikel.

*Det kan være en person med udviklingshæmning, en forælder, en søskende, en anden pårørende, en medarbejder, en frivillig... (personen skal agere i København). Skriv en mail til mig eller ring: lasse-ellen@comxnet.dk
Tlf. 35 38 46 90*

Venlig hilsen Lasse Rydberg, redaktør

Julegaver fra LEV København

LEV København har tradition for at give kr. 150 til indkøb af en julegave til beboere i Københavns Kommune, der ikke har pårørende.

Hvem kan søge:

Pædagoger med kontakt til udviklingshæmmede uden pårørende.

Ansøgningen skal indeholde:

Navn, fødselsdag og bosted på beboeren.
Navn, mail og telefonnummer på ansøger.

Hvordan:

Hver organisation udpeger en koordinator og sender ansøgningerne samlet til gjoe@email.dk eller Eva Gjøe, Højmosevej 10, 2400 Kbh. NV.

Ansøgningsfrist: Den 20. november 2016.

Pengene kan hentes på Sundbyvangs julemarked lørdag den 26. november 2016 eller efter aftale med Eva Gjøe, tlf. 39 66 18 56 / 26 82 79 33.
Ansøgeren sørger for indkøb af gaven.

Den store cykledag

Københavns mest cyklende skole

En skole i naturen

Strandparkskolen er en specialskole og et fritidstilbud til børn og unge, der med sin beliggenhed i en storby har noget så sjældent som sit eget store naturområde, med legepladser, naturværksted, grønne gårdrum og sansehøve. Men skolen ligger i en naturlomme i København, hvorfra grønne cykelruter stritter ud gennem forstæderne.

Det er blevet en del af skolens undervisningsrum at inddrage naturen. Måske er skolen en af de meget få by-skoler der rummer et naturværksted, og det er måske den eneste, der har cykling i undervisningsplanen uanset elevernes funktionsevner.

Anna optages af Ultra Nyheder.

Strandparkskolen har hvert år i årtier gennemført DEN STORE CYKLEDAG.

Jeg taler med skolens leder, *Ramus Rubæk* om dagen, som i år havde en særlig opmærksomhed, og han fortæller:

”På trods af vores elevers vidtgående generelle indlæringsvanskeligheder – en del af børnene er fysisk handicappede og/eller har autismeforstyrrelser, lykkedes det vores undervisere at cykle med næsten alle elever.

Det kan være en overordentlig stor opgave for forældre til vores elevgruppe at

Fortsættes side 23

lære sit barn at cykle. Ofte bor storbyfamilier hvor det er svært at finde sikre miljøer til at øve sig i. Specialcykler kan samtidigt være meget dyre at anskaffe. Men alt det kan vi! Vi har på skolen en ganske imponerende cykelpark som inkluderer almindelige cykler, tandemcykler, trehjulede cykler, ladcyclyer osv.

I alt næsten 40 cykler til ca. 80 børn som ejes, vedligeholdes og udlånes af skolen.

Det var en fantastisk dag med smukt vejr, hvor vi fik besøg af Cyklistforbundets Klaus Bondam. Han cyklede med hele vejen over i Valbyparken, hvor vi nød medbragte forfriskninger. Vi havde også besøg af DR Ultra News, som lavede en fantastisk udsendelse på dagen. Den kan ses på: <http://www.dr.dk/Ultra/ultranyt/Nyheder/Artikler/2016/September/elever-paa-saerlig-skole-cykler-ogsaa.htm>

Den Store Cykledag er en del af cyklistforbundets "Alle Børn Cykler Kampagne".

LR.

Start på cykleturen

Der presses æblemost.

Den rigtige HØSTFEST

Af Lasse Rydberg

Høstfest er en af verdens ældste traditioner, der er en naturlig del af opfindelse af agerbruget. Der er en oplagt grund til, at man som led i skolers traditioner, vælger at lade skoleåret indlede med en høstfest, det er det mest livgivende, man kan foretage sig: At fejre selve grundlaget for livet.

Strandparkskolen har en gammel tradition med at markere sensommeren med en høstfest, en begivenhed der bl.a. er vokset ud af, at meget få skoler, især i København, har et så stort udeareal at det rummer en legeplads så stor og mangfoldig at den

rummer opdagelse og inviterer til at gøre legen eksperimenterende, og også har lidt rå natur med bålplads og naturens hemmeligheder, der hvor drømme fødes. En legeplads med frugttræer og buske, urter og andet der smager. Det ligger lige for, at skolen må fejre sin mangfoldighed med en høstfest.

Strandparkskolens høstfest er ikke en iscenat kulisse med halmballer og fade med æbler i en gymnastiksal. Nej, den udfolder sig i skolens egen natur, med musik under træer der bærer frugt, taler der minder om, at skolen egentlig er et væksthuis, som H.C.

Fortsættes side 27

Andersen skrev om den første specialskole i Danmark, som faktisk var Strandparkskolen, men dengang for 146 år siden havde et andet navn. Høstfesten, der markerer et fællesskab når man ser, hvor mange børn og forældre der tilslutter sig festen, indledes ved korte taler af skolens leder *Rasmus Rubæk* og af undertegnede, der er på glædelig gensyn på en skole, jeg gik på i 31 år.

Høstfest er altid først og fremmest en smagsprøve på årets høst, men lige så længe der har været samlet mennesker om afgrøden, har der dannet sig en fest med gøgl som et led i festen, en fejring af både held og frugtbarhed. Også her ved denne fest, hvor fejringen af høsten var det centrale, hvad med at knuse æbler i en æbleknusemaskine og herefter presse de knuste æblestykker til en liflig æblemost?

Eller finde ikke-nålen med lidt mundgodt i halmen, eller fange æbler i æbledammen med et fiskenet, hvor mange på en gang? Eller fange æblet, der kommer farende gennem et rør med en kølle, slå det itu, for her i høstens gode dag er der overflod. Og så var der alle de ældgamle lege, hvor man skal skyde med vandpistol, vælte dåser med bolde, ramme huller og meget mere til stor glæde og ikke mindst leg for alle i alle aldre.

Jeg hører skolens sang, og det slår mig, at jeg vist kan slutte artiklen med følgende vers:

*Vi har mange sjove fag, der er nok at lære
Nogle har matematik, nogle bager kager
Andre går udenfor og laver bål
Mens ilden knitrer, får vi popkorn i skål*

Æblernes kværnes før de presses.

Folkeskolen er specialskolen Specialskolen er folkeskolen

Susanne Rørby Bardrum

Om et projekt der gennemføres i samarbejde mellem fire børnespecialskoler i København

Af Lasse Rydberg

Overskriften, at specialskoler for børn med vidtgående handicap er en folkeskole som alle almindelige folkeskoler, er vel ikke den store nyhed, der kræver sin overskrift 35 år efter, at særforsoegen blev nedlagt, og specialskolerne blev en del af den danske folkeskole, nu mere rummelig.

Men virkeligheden udviklede sig sådan, at specialskolerne så sig selv som meget specielle, der også rummede spændende

faglig udvikling – og at skoleforvaltninger og i nogen grad Undervisningsministeriet aldrig rigtig så den vidtgående specialskole som en folkeskole, hvor man måtte se på, hvordan den i sit virke levede op til folkeskolelovens målsætninger m.m.

Med behovet for offentlige ressource-tilpasninger og harmoniseringer, der med et andet ord kaldes besparelser samt indfø-

Fortsættes side 30

relse af den nye Folkeskolereform (den med flere timer, længere skoledage m.m.) blev specialskolen for alvor udfordret. Skolerne skulle ikke alene spare millioner men også samtidig finde ressourcer til at implementere skolereformen.

Udfordringen er, siger skoleleder *Susanne Rørby Bardrum*, Øresundsskolen, hvordan vi fortsat kan drive skole med høj kvalitet og trivsel for færre midler. Jeg har besøgt Susanne Bardrum for at høre, hvordan man takler denne alvorlige situation, og jeg møder en leder med positiv og engageret tilgang til dette store projekt, som de vidtgående specialskolerne i København er udfordret med. Vi vil have at Øresundsskolen fortsat skal være kendetegnet ved at være en specialfaglig ambitiøs skole og KKFO, hvor eleverne bliver givet de bedste redskaber og afsæt for deres videre liv, siger Susanne Bardrum. Det med besparelser og skolereformen må vi konstatere er der, men det stiller et spørgsmål til det videre arbejde, hvad er det for en kvalitetssikring og kvalitetsudvikling vi har behov for?

Susanne Bardrum er relativ ny leder og fortæller om sine oplevelser i skoleledernetværket mellem de Københavnske specialskoler. Man udvekslede informationer, og dialogen handlede mere om, hvor man var forskellig fra hinanden, end at samle sig om hvor man er ens. Udfordring med besparelser og ny skolereform skabt muligheden for, at specialskolerne i København kunne med deres ledernetværk sammen etablere et reelt samarbejde med henblik på at satse på yderligere høj kvalitet i undervisningen.

Fire specialskoler i København: Skolen i Ryparken – Strandparksskolen – Fensmarks-skolen – Øresundsskolen blev enige om at indgå i et samarbejde om et projekt, der omfatter alle fire skoler. Projektet, der er godkendt og iværksat, har som overskrift:

Udmøntning af fælles mål for elever, der er kognitivt udfordret i dansk og matematik samt dokumentation af læring og læringsprogression for disse elever.

Projektet, der skal løbe frem til 2019, har en ambition, "at synliggøre elevernes læringsprogression i forhold til at sikre, at eleverne bliver så dygtige, som de kan".

Her taler man faktisk om, at de vidtgående specialskoler skal kunne agere som en folkeskole, men at der skal udvikles fælles mål og dokumentationsværktøj, der tager højde for elevernes kognitive niveau (0-6 år, hvor en stor del af elevgruppen er i deres udvikling).

Projektet har følgende overordnede mål:

1. At sikre og udvikle høj faglig kvalitet i undervisningen.
2. At opstille klare og tydelige mål for undervisningen med udgangspunkt i elevernes kognitive niveau og læringsforudsætninger.
3. At udvikle et dokumentationsredskab til evaluering af elevernes faglige progression.
4. At udvikle et bevis, som skolerne kan give til eleverne, når de afslutter deres skolegang i folkeskolen.

Jeg hæfter mig bl.a. ved, at man vil udvikle metoder til at kunne dokumentere, hvad der sker med eleverne fagligt og udviklingsmæssigt, og at de som alle andre elever i folkeskolen kan få et afgangsbetrag. Man er således tæt på at ville leve op til folkeskoleloven med nye anerkendte redskaber.

Vi taler, Susanne og jeg, om at omsætte læringsmål fra Folkeskolens Fælles Mål, f.eks. at arbejde med matematik på et helt grundlæggende trin. Det er så forunderligt (for mig), at Susanne Bardrum tager sin iPad og med nogle få tryk på skærmen, er jeg med

i undervisningen. Hun fortæller at en af projektets ledere, neuropsykologen *Michael Wahl Andersen*, er optaget med, hvordan neurologiske processer i hjernen bliver styrket og fortæller om, at et barn på et tidligt udviklingstrin bliver præsenteret for en kop. Der bliver lagt et klæde over koppen, og der sættes endnu en kop derunder – hov, der skete noget, det udfordrer barnets forståelsesverden og erkendelsesverden. Der går nogle neurologiske processer i gang i hjernen, der gør at man tænker helt basalt i matematik, f.eks. at erkende en kop, hvad er en kop, føle på den osv.

I dansk arbejder man f.eks. med børn uden verbalt sprog med håndfonemer, hvor hvert bogstav har sin egen lyd og tegn. – Jeg ser på skærmen en pige der farvesorterer brikker. Det klarer hun fint, men når det gælder et andet materiale, eller hun skal hente brik efter brik fra en pose, så går det galt. Det fortæller, at nogle kompetencer ofte knytter sig til en særlig kontekst, de kan noget i en situation men ikke det samme i en anden situation, det er meget vigtig viden for læringsprocessen. Peter kan nemt lægge nogle tal sammen men kan ikke få hold på, hvor mange skraldebøtter der står ude ved indkørslen.

På Susannes iPad ser jeg Lises statusbeskrivelse, men der er også en QR-kode, og

når jeg bruger min iPhone kommer der en video på skærmen, som fortæller om, hvad Lise er glad for i undervisningen, hvor og hvordan hun trives m.m. Det er ikke så kompliceret at få viden om den nye elev, man modtager, f.eks. i STU-undervisningen (Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse) – og det viser hvor god en dokumentationsmetode video er, fordi man kan opdage noget, som man ellers ikke ser, der har betydning for den måde eleven reagerer på.

Projektet, som er startet her i år, kan få stor betydning for fremtidens specialskoler, og jeg håber betydningen for den måde, vi ser på eleverne, at de igen skal forstås som underviselige uanset handicap med deres helt egen unikke menneskelige værdi, der kan berige andre. Måske kan de fire skoler i København blive foregangsskoler for udviklingen af fremtidens vidtgående specialskoler for samfundets mest udfordrede børn, som en del af folkeskolen.

Se vores NYE
hjemmeside på
www.levkk.dk